

Előfizetési feltételek:
 Egész évre 6 frt. — kr.
 Félévre . . . 3 „ — „
 Negyedévre 1 „ 50 „
 Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
 4 hasábos petsor 5 kr.
 Nyiltérben . . . 20 kr.
 Bélyegdíj egyes hirdetésekénél . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda:

Főtér. 5 sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:

Szerdán és Szombaton.

Kiadóhivatal:

Volez B. könyvnyomdája. Mindennemű pénzek, hirdetések és reklamatikok ide intézendők.

A világkiállítás és mi.

(—) A köz, illetőleg világkiállítások utján ismerik meg tulajdonképpen az egyes nemzetek és országok egymást.

Itt van a küzdtér, és a verseny, itt állapítják meg, hogy melyik nemzet — a művelődésben — melyik után következik; itt ismerik meg a nemzetek egymás kincseit és itt tanulják egymást megbecsülni.

A küszöbön lévő párizsi nemzet közkiállításán feladatunk bizonyítani mennyi részünk van kontinensünk és az egész világ művelődési előhaladottságában. E versenyben meg kell ezülnünk azokat, kik hazánkat a háboru romboló művére képesnek, de a békés küzdelem méltóbb művére képtelennek tartják.

Mi volt Magyarország eddig a külföld előtt?

A vadak tanyája, a hol az emberek nyers hussal táplálkoznak; vért isznak és könyekben fürödnek; a hol nincs isten, nincs vallás, nincs erkölcs; ösztön vezeti az embert, mint az állatot és nincs fogalom a szelidebb erkölcsökről.

Ez volt Magyarország a szabadság harc előtt és később aztán is.

És miért, hisz mi istent mindig hittünk, erkölcsünk erősebbek voltak Európa bármely nemzeténél; műveltségünk lépést tartott az európai haladásban; szívünk nemesebben dobogott mint bárkié és táplálkoztunk olyan eledelkkel, minőket Európa, ha hozzánk beköszöntött, mindig jóknak tartott, mindig ajakát nyalta utánuk.

Voltak és vannak jó barátaink a kik nagyon szerették volna demonstrálni, hogy kelet felé a művelődési végvonal a Lajtha, azután jó a sötétség, kígyókkal, békákkal, a borzalom minden jeleivel . . . brr . . . az ember már is fázik tőle.

És ezt a véleményt fenn is tartották és szívesen fenn is tartanák — de már nem lehet.

Nem lehet, mert a közkiállítások eszméje testté lön; itt az ember a henczegő, vékony láb-száru nemzeteknek szemébe mondhatja „hazudtál, midőn rólam megemlékeztél! Mutass többet, miként én, jobbat és szebbet s akkor elfismerem elsőségedet.“

És Európa, a világ színe előtt nyer az ember elégtételt a rozszakaratu nyápiczokkal szemben. Európa, a világ itálószeke állapítja meg helyét minden nemzetnek, hogy hol áll a művelődésben.

Jóhetnek aztán a rozszakaratuak, mert kötetekre menő ferde véleményük ellenünk elmóso-dik, elvész a megvetés között.

A londoni első nemzetközi iparkiállítás idejében hazánk ezer, meg ezer sebéből vérzett; a londoni kiállítás Magyarországot szabadságért és állami létéért vívott küzdelemben elnyomva látta. Mig más nemzetek előhaladottságokat — a békés munkának a Themze és Szajna mellett ismételve tartott ünnepélyein — teljes fényében ragyogtat-hatták addig hazánknak fáradhatatlan buzgalommal, lépésről lépésre a szabad fejlődés alap-jáért, önállóságának visszaszerzéséért kellett küzdenie.

A párizsi világkiállításán sem jelenhettünk meg méltóan, mert ez időre esik hazánk kedvezőbb, állami újjáalakulása; az 1871 londoni ki-

állítás nem volt alkalmas arra, hogy bármely ország termelési képességeinek teljes kifejtését lehetővé tegye, meg kellett elégednünk azzal, hogy mint önálló állam, életképességünk csak egyetlen, de méltó jelét adtuk.

A bécsi kiállítás volt az első, melyen Magyarország művelődésének jeleit kellő mértékben felmutathatta a világ meg volt velök elégedve.

Fenn kell tartanunk és növelnünk az akkor nyert jó hírnevet a párizsi 1878-ki kiállításán és meg kell mutatnunk, hogy a bécsi óta mennyit haladtunk.

Nem győzünk eléggé polgártársaink becses figyelmébe ajánlani a kiállítási ügyet, mozogjunk, vigyük productumainkat a világ piacára, hogy megmutassuk, miszerint cultur nép vagyunk.

A közkiállítási bizottságok működésüket minden városban megkezdték, a kiállítani szándékozók forduljanak bizalommal ezekhez, az utmutatásért.

Miután „Manases“ haza jött a muszka olombányából.

(A Petőfi ügyhez)

Egy bibliai névvel kevesebb „Manases“ Daniel a jegyzőkönyvvel együtt bezárattott.“ Ezeket olvassuk egy kolozsvári lapban.

Minő diadala lett volna a Petőfi ügynek, ha csupán ezeket olvashatjuk „a jegyzőkönyv bezárattott.“ Ezt inkább szeretne volna Manases is, a közönség is; de ha már így van, igen örülünk, hogy mind a kettő bezárattott, s hogy egy bibliai névvel, Manassessal kevesebb van.

Még délelőtt „Manases úr“-nak szolitották, finum trabucot tettek elébe; egyetemi tanárok keresték „Manases“ boldogító pillantását; deli firtlik siettek kezét szoritani „Manassessal“; nem a paraszttal, nem gonosz Pistával, hanem „Manassessal“. E névben foglaltattott minden.

Puha karosszékbe helyezték tagjait, kis széket tettek lábaihoz; betették az ablakokat, hogy szélhuzam ne érje, hogy elrontsa hangját, torkát „Manasesnek“, mert e név nagyon drága, nagyon féltett.

Deli dámák siettek megismerni a „kitünőséget“ és nem sajnálták drága pillantásaikat, mosolyaikot tőle; irigyelték helyzetét, irigyelték foszlányait tés-téről; igen, mert neve „Manases“ volt.

„Pezsgőt szokott Manases ur?“
 „Járát e vagy trabucot? Regalia kettős, vagy medianost? — Parancsoljon kérem Manases ur!”

„Ma az én vendégem leend! legyen szerencsém!“
 „Nem, nem, Manases ur mára hozzám ígérek.“
 „No legalább estére; biztosítom, hogy kedve szerint fog vacsorálni.“

„Kocsim egész napra rendelkezésre áll!“
 „Itt van névjegyem! Boldog leszek, ha szerencséseltetni fog.“

„Ah, minő tolokodás.“
 „De kérem!“

És szinte dulakodás fejlődik ki, ha véletlenül be nem jő a terembe egy szolga uniformisban, kezében tálcza és azon aranszinű bor 32-beli.

„Igyék Manases ur!“
 És ivott is, még pedig jóízűen; markába kaczagott s gondolta magában, „most van ám böcsület.“

A jelenlévő szováthiak csak nem meg pukkadtak az irigység mián, hogy „Manases“ hová vitte a dolgát.

Következett a kihallgatás.

Tömött ház, általános figyelem, a megyeháza ostrom állapotban, a város hadi lábban, így szól a távirat.
 „Mi a neve?“

„Nevem most „Manases Daniel“ ezelőtt Czika Gyuri, az az Pap János, de mégis Mati János, Máté György stb. stb.“

„Miből él?“
 „A honvéd schématismusból keresem ki az elpusztult honvédek nevét, s azok hátrahagyott vagyonát kezelem.“

„Miért teszi ezt?“
 „Mert Sziberiában így szokt . . .“

Itt a közönség mély mozgása a „Sziberia“ szóra, elhallgattatja szót. A közönség figyelme kizárólagos, most hiszi, hogy „Sziberia“ után „Petőfi“ jő.

„Nos?“
 „ . . . mert Sziberiában is rendes kereset ág az ilyen; s most épen egy elpusztult Petőfi nevű honvéd vagyona után tudakozodom ?“

„Ah, tehát ön ismeri Petőfit?“
 „Láttam Sziberiában, az olombányában, a mint egy kanapén leheveredve olvasá az „Augsburgert“, meg a „Gezetát“ Brassóbol.“

Mély figyelem, általános megbotránkozás, hogy a költő politikai nézetei változás alá jöttek.

„S volt ön Sziberiában?“ „Már hogy ne lettem volna, s estendeig mentünk odáig, egy hajó fedelén mind a tengeren Gyergyóból; vissza jöttem ez év elején, miután a szováthi töröküzás földememet a tavaly megkapáltam volna.“

„Tud ön muszkául? Beszéljen muszkául!“
 „Pirez; pirez, korez, ráncz, táncz, nyárs, kötélverő, hadaró irkám — firkám pirez!“

Az egyetemi tanárok bámulnak a hasonlaton melyet a magyar és muszkanyelv között észleltek; Általános gerjedelem.

A délelőtti kihallgatásnak vége volt.

A közönség kezd oszladozni, Manassessal szemben valami feszesebb viszony keletkezik. Egy oldal szobába helyezik, az ajtóba bizalmas őrt állítanak; a kis széket nem teszik lábai alá, a karos szék elmarad; elmarad a kocsis, fényes ebéd, pezsgő, trabuco és medianos, s a mi legfőbb a többi szováthiak hazamennék.

A kihallgatás délután folytatottatik. A község gyér, a kihallgatás folyama alatt egyre győrebb, a kihallgatás végén, az alispán körül néz senkitem lát csak Manasest.

Hová tegye éjszakára?
 Ahá! eszébe jutott, átkísértette az szomszédos ügyészség rendes börtönébe, a honnan nehezen fog kiszabadulni két év előtt, mert nagy nehezen kiszült, hogy „Manases“ nem más mint hazánk egyik leghe-resebb — lóköltője!

Und jetzt kommt die Moral!
 A szeg kiüti magát a zsákból, vagy Petőfi utján, vagy más uton.

Manases bizonyára egyike lesz azoknak, a ki a dicső „Petőfi“ névről nem a legnagyobb kegyelettel fog megemlékezni.

Ez az ő baja, valamint az is, hogy most a börtönből szabaduljon meg, miként Sziberiával tevő.

„Manases és az egyetemi tanárok“ című comédiáról pedig jövőben többet.

(†)

A esatateréről.

A monarchia határán két hadtest alakítottatik Molinár és Rodich vezérlete alatt, azt állítják ugyan is, hogy monarchiánk közvetlen actioba lép, s a cél Bosnia elfoglalása, s a törököknek Montenegróban való előhaladásának meg akadályozása. Más felől Szerbia ellen irányulónak mondják a készülődést.

A törökök Montenegróban elfoglalták Ostrongot, Martineszet és Goroviczát, Spuznál azonban őket megverték.

Az oroszok folytonosan bombázzák Karsztot. — Az Abchazok az oroszokat Csamesoránál, a török hajóhad segédelmével megverték. —

A törökök Maesinnál erős sáncokat hánytak, hogy az orosz hadseregnek a Dunán való átkelését megakadályozzák. —

A lapokban azon hír terjedt el, mintha Don Carlos a panyol trónkövetelő a czárnak szolgálatát felajánlotta. — Azonban e hír alaptalan. —

A Deutsche Zeitung szerint, az orosz hadseregben kiütött a cholera, a N. Fr. Presse szerint pedig az egyiptomi szembetegség terjed a hadseregben. —

A N. W. Tagblatt azt újságolja, hogy az orosz és török hadsereg első összeütközése után a konstantinápolyi német nagykövét békeközvetítést fog megkísérteni. A részletek iránt a berlini cabinet és a porta, Goresakoff beleegyezésével már megállapodtak. Örményországnak egy része át engedtetnék orosz országnak, Bosznia, Bolgárország és Hercegovina önállóítottatnak, de Törökországból nem fognak elszakíttatni. —

Aláskert mellett jelentékeny csata volt, melyben mindkét fél nagy veszteséget szenvedett, de az oroszoké nagyobb volt.

Az oroszok Tumu Maguvelinél ütegeket állítani szándékoznak, de a törökök erős tüzelése miatt nem sikerül. Ugy látszik, hogy a Dunán itt akarának átkelni. —

A cserkeszek mindegyre átkelnek a Dunán, és számos fogolyt s zsákmánnyal térnek vissza.

A gyermek olyanra lesz, a milyen környezete.

II.

A gyermek fogalmait, képzetait legtöbbször az édes anyától nyeri. Gyönyörűség látni a jó anyát, ki folytonos munkálkodása által, nem csak jó példát mutat a szorgalmatoskodásra; hanem közbe-közbe becses oktatásokkal is szolgál kedves gyermekeinek. Ismerek édes anyát ki míg üres óráiban kötéssel foglalkozik, addig gyermekeivel, az olvasás, írás s rajzolás nehez mesterségeit játsszi könnyűséggel ismerteti meg. Előbb ő maga olvas valami kis történetet, melyet a kicsikének utána kell mondania, majd pedig gyereke olvas és ő maga adja elő neki-ellenken a gyermeke által olvasott kis eseményeket. Most egyik később másik rajzol valami érdekes tárgyat, kimondhatatlanul az öröm, ha fölismeri a gyermek azt, mit mamája rajzolt, de mennyivel inkább nagyobb meglepetése, ha ő maga tud valami fölismerhető képet alkotni. Ma az írással, az ovális-, hajszál- és egyes vonásokkal ismerkedik meg, s ezen összhangzó változatosság, mely az ő értelmére és kedélyre termékeny erővel hat, — így nagyon gyönyörködheti őt. Még hozzá azon kedves nyájasság, melylyel édes anyja mutogatja neki e vonásokat, miknek segítségével, majd, érzelmeit, gondolatait örökítheti meg. Ezek mellett fölvaltva a játékok is gyakran előjön; s kocka-képek kikapása és kirakítása; a különböző kocka-épületek felépítése és felépítettése; a kártyajáték többféle nemének megismerése és begyakorlása. Ez utóbbiak a kedély fölvilágítására fölőtte alkalmasak, melyeket egy tapasztalatlan bíró édes anyja, a gyermek megismerő, és figyelő tehetségének kifejtésére, minden habozás nélkül észszerűen alkalmazhat. Az az anya ki így neveli fel gyermekét, nemcsak hogy példa való erőnyes és szorgalmas élete által szorgalmassá és munkaképpessé változtatja azt, hanem ez által eszközt adott annak kezébe e megélhetésre is. Szorgalmas anya így neveli gyermekét munkaképpessé.

A jó anya nagy gondot fordít továbbá arra is, hogy a gyermeke megszerezhesse mind azon ismereteket, melyek az ügyességre szükségesek. Siet közölni vele mind azon aprólékos dolgokat, mik által érzelmeit nemesítheti, elméjét mivelheti, akaratát a jóban erősítheti. Felhasznál minden eszközt, minden alkalmat, hogy e szent célját elérhesse, mert jól tudja, hogy a gyermeket korán kell oktatni a testi erejét meg nem haladó munkák véghezvitelére, hogy azt minél előbb elsajátíthassa és tökéletességre vihesse. De kérdi talán, valaki mik legyenek a gyermek által véghez viendő munkák aprólékos kisebb dolgok. Ezek a család munka köréhez mérve különbözők. Azonban vannak általánosok is, melyek közül néhányat észszerűnek látok fölemlíteni tájékozásul. Ilyenek egyes tárgyaknak ide vagy oda helyezése, a szülőknek, testvéreknek vagy eseldeknek kézbesítése. Sokan nem mernek a gyermekre bízni egy kóst vagy egy poharat, nehogy előbbivel megsértse magát, utóbbi pedig eltörje s ezzel károsítsa meg a esa-

ládót. Nem veszik észre, hogy evvel önvigyzatra, önbizalomra és ügyességre lehet szoktatni a gyermeket. Egy kis sérelem vagy egy esekély kár ily szép eredményekkel szemben valóban föl sem veendő. A mely gyermek sokszor megüti fejét a porba az sietni fog homlokát minél előbb önértéssel, bátran hozdozni fenn. Ellenben, ha kiesi korában féltjük és óvjuk minden kis veszélytől nagy korukban annyira félneknek esznek, hogy a legkisebb karczolásra orvos után szalasztanak, mint a napokban egy nő, ki véletlenül karczoló egyik ujját s legott orvos után küldött. Sietve és aggodva vizsgálja a sértés és izgatottan kiált fel az orvos „gyorsan patikába” „mit sikolt fű a nő, hát nagy veszélytől tart.” „Ugy van — felelé az orvos — attól tartok, hogy mire a tapasz megérkezik a karczolás teljesen beheged.”

Városi és megyei élet.

A tordai nő-egylet közgyűlése.

(Junius 14-én.)

Elnök Puhl Ignátné, a jegyzői teendőket végezte Lengyel Ádám; jelenlévők száma közepeszerű. A következő előterjesztések és határozatok hoztak:

1-ször. A mult 1876-ik év május 2-án tartott nagy, és azon inneni választmány gyűlésekről, szerkesztet t jegyzőkönyvek felolvastatván, tudomásul vétetik.

2-ször. Elnök Puhl Ignátné jelenti, hogy folyó hó 10-én Lendvai Józsefné vál. tag, Barla Józsefné, pénztárnok, Velis Ödönne könyvtárnok, és jegyző Lengyel Ádám közreműködésekkel a pénz és könyvtárt az olv. nő-egylet szabályai értelmében megvizsgálta, és azokat teljes rendben s helyesen kezeltéknek találta; — tudomásul vétetik s egyszersmind pénz és könyvtárnok nőknék szíves köszönet szavaztatik. —

3-ször. Pénztárnok Barla Józsefné a kezelése alatti olv. nő-egyleti pénztárról, mult 1876-ik évről vezetett számadását megvizsgálás végett beadja. A beadott számadás azonnali megvizsgálása végett Lendvai Józsefné vál. tag elnöklété alatt Osztifán Gerőné vál. tag és jegyző Lengyel Ádám személ ekben, bizottság nevezterik ki azon utasítás és kéréssel, — hogy a sz madást meg vizsgálván jelentését még a gyűlésen tegye meg.

4-ször. Bizottsági elnök Lendvai Józsefné jelenti, hogy a vizsgálat alá vett számadást a bizottság minden tekintetben helyesnek, és kellő bizonyítékokkal ellátottnak találta, — mely szerint az olvasó-nő-egylet 1876-ik évi összes bevétele 541 fr. és 97 krt, kiadása pedig 558 frt. és 59 krt. teszen. A nagy gyűlés pénztárnok Barla Józsefnének a nő-egylet érdekében tett fáradozásáért szíves köszönetet szavaz, és egyuttal a mult 1876-ik évi számadás terhe alól fölmenti.

5-ször. Olvassatik a helybeli casino által ki küldött bárendező bizottság levele, melyben tudatja, hogy a farságon közösen rendezett bál tiszta jövedelme egy része 2 frt. 15 kr., mely összeget az ez ügyben keletkezett okmányokkal együtt átnézés végett megküldi. Szíves köszönet mellett tudomásul vétetik. — A mellékelt 2 frt 15 kr tiszta jövedelem pénztárnok Barla Józsefnének, pénztárba helyezés, és számadásba vétel végett átadatik. —

6-ször. Olvassatik kolozsvári könyvkereskedő Stein János ur számlája, mely mellett feles számu könyveket küld megzemlélés, és meg tetszés esetében megvásárlás végett. — A küldött könyvek közül a nagy gyűlés által ki választott 20 műnek meg vétele elhatároztatik.

7-ször. Előknő bem utatja ev. ref. püspök Nagy Péter ur által Sepsi-Szt.-Györgyön nov. 26-án 1876 hídvegi gr. Mikó Imre felett tartott és nyomtatásban megjelent „Emlék beszéd“-et, mint a melyet esperes f. t. Basa Mihály ur a nő-egyletnek ajándékozott. Tudomásul és szíves köszönettel vétetvén, könyvtárba helyeztetni határoztatik. (Vége köv.)

23073 szám.

A belügyminister körrendelete valamennyi törvényhatóságnak.

A Párisban levő es. és kir. magyar-osztrák nagykövetségnek értesítése szerint, egy idő óta kereskedő-segédék, pénzérek, kézművesek és munkások nagy számban meane ki az osztrák magyar monarchiából Párisba azon téves feltevésben, hogy ott a vilákiállítás alkalmából könnyen fognak munkát találni, mi azonban esalódás, minthogy Párisban minden szakbeli

munkás elégséges számban található és e miatt idegenek, kivált ha a nyelvet nem bírják, nem csak keresetre nincs kilátásuk, hanem a legnagyobb nélkülözéseket kénytelenek szenvedni és végre hazájukba ismét visszatérni.

Sem a es. és kir. nagykövetség, sem a es. és kir. főügynökség, sem végre az osztrák-magyar segélyegylet, mely csak a Párisban letelepedett osztrák-magyar alattvalók számára alapított, és kizárólag tagjainak önkényes adakozásaira van utalva, nincs azon helyzetben, hogy az oly nagy számban oda érkező honfiakat segíthetné.

Tekintettel a felhozott körülményekre szükséges-hogy azon magyar alattvalók, kik munkakeresés végett Párisba szándékoznak utazni, a dolog mibenlétéről felvilágosíttassanak, és szándékuk kivételétől visszatartassanak; mert a szükséges fentartási költség nélkül Párisban azon veszélynek vannak kitéve, hogy a hatóság velük mint esavargókkal bánmék el.

Felhivom ezeknél fogva a törvényhatóságot, hogy a fentebbieket a legkiterjedtebb módon, különösen a hírlapok útján is tésse közzé és intézkedjék, hogy azok kik munkakeresés végett Párisba szóló utlevélért folyamodnak, kötelesek legyenek eltartásuk biztosítását kimutatni s csak is ilyenek számára, a menyiben egyébként is akadály fenn nem forog, hozható útlevelek kiállításra javaslatba.

Buda-Pesten, 1877. évi junius hó 11-én.

Tiszta.

Al.-Jára, 1877. Junius 20-án.

Tisztelt Szerkesztő Ur! Becses lapjában megjelent s az Al.-Járásban történt sors-jegy áruháza vonatkozó tudósításokra — az igazság érdekében a t. olvasó közönség felvilágosítására szükségesnek tartom kijelenteni, miszerint az itteni kir. járásbírósgot ezen ügybeni elnözésért legkisebb vád sem illetheti, mert a sers-jegy vásárló urak — a mint a sors-jegyek miatt — azoknak valódisága felől kötkedni kezdettek, ez ügyben alólirhoz panaszoltak — s az itten azonnal megindított rendőri nyomozat folytán, — szakértők hiányában nem lehetvén constatirözni, hogy a sorsjegyek valóban hamisak é vagy nem? s hogy itt büntetv forog fenn az okból nem jelentetett be az itteni kir. járásbírósgnak, de más felől a panasz tételkor a sorsjegy áruháza már Kolozsvár felé járván — legezélravezetőbbnek és helyesebb eljárásnak tartottam ezen ügy miatt épen Kolozsvára induló urak egyike által 994 — 877 számu szolgabírói felszollitást küldeni a kolozsvári rendőrségnek, melyben hivatalosan megtaláltam a rendőrségek a sors-jegyeknek szakértők általi megvizsgálataása s a további szükséges intézkedések megtételére. —

Ez a száraz tényállás *) — mint becses lapjába felvétetni kérek, — tisztelettel

Szabó Ferencz.

szolgabíró.

Az adóbehajtásról.

Egyetlen kötelezettség sincs, melyet oly nehezen teljesítünk az állammal szemben, mint az adófizetés. Ha a haza megvédésére fegyvert kell ragadnunk — megtesszük önfeláldozással.

Ha valamely országos közintézmény, — nagyjaink emlékének létesítéséhez kell hozzájárulnunk, — nem sajnáljuk áldozatot hozni, tanuk erre a nemzeti és budapesti népszínház, muzeum, akademia, — Deák — Petőfi emlék alapjai. —

Nem vetheti a külföld szemünkre, hogy nincs érzékünk a szép és nemes iránt; e nagyszerű intézetek, ezen kegyeletes alapok a nemzet álléreiből létesültek és gyűltek össze, — s így tisztán a nemzet akaratának kifolyásai, gyümölcsei. —

Az alkotmányos állam kormányzása, a törvényalkotása, ezek által rendelt intézkedések szintén a nemzet akaratának kifolyásai, mert képviselőink, azou képviselőik tanácskozásának, elhatározásának folyamánai, kiket a nép választ eg, a népnek nevében szólanak és tesznek.

Saját fenntartásunk, államunk, hazánk fenntartására szükséges azon áldozat is, mely adóczimren követel fölünk a haza. —

Hogy hogy az előbb elősorolt szép példák mellett még is ezt oly nehezen teljesítjük? — — —

Kétségtelen, hogy a kényszer a köteleesség teszi azt oly népszerűtlenné. — Népszerűtlenné teheti az aránytalan felosztás-kiróvás, és népszerűtlenné teheti a felhajtás tapintatlansága, melyek az adófizetést teherré súlyosíthatják. —

*) E felvilágosítás folytán ki kell jelentenünk, hogy az aljárú járásbírósg elleni megjegyzésünk idő előtti volt, levelezünk nem constatirözni, hogy az ügyet a rendőri közegek vették kezükbe. Szerk.

Ez utóbbiról — felhajtásról koczkatatunk némely nézetet, — melyek tapasztalatunkon alapúlnak. Fődolgoz, melyet az adóbehajtásnál szemelőtt kellene tartani a felhajtás ideje.

A befizetési határidő évnegyedenként lévén szabályozva, a felhajtás ezen határidők elmulasztásához alkalmazottan vétetik foganatba. —

De — ha ősszel a betakarított termény, télen ugyanez, vagy annak elárúsításából befolyó vételár biztos fedezetül szolgál az adóra nézve, — mit lehet ilyenül a tavaszi nyári időben az ezekre eső munkaidőszakban felvenni? —

Semmit!

A munka idő beálltával alig van a földművelőnek, gazdának, földbirtokosnak, — mert ezekről kell főképp szólnunk mint kiknek a föld a nemzeti vagy alapja kezökben van, — tehát ezeknek alig van meg a szükséges votómag, földjeik megmunkálására megkívántató munkaerő. Pénz — az nincs! Ha szüksége van réa, kölesön kéri, abban a reményben, hogy az ősszel betakarítandó termény árából kifizeti. —

Mit vegyünk el tehát tőle, adója törlesztésére? Vetőmagvát, avagy marháját!

Ezzel kivettük kezéből mindenét, s már előre képtelenné tesszük arra; hogy jövőben adóját megfizethesse. —

A földbirtokot tehát a tavaszi és nyári munkaidőjén kimélnünk kell, itt követelésünk bizonyosan nem vész el. —

Az ipar ennek jövedelme és a föld jövedelme által van tulajdonképp szabályozva, s a behajtás főszülya ezekkel szemben inkább öszire fektetendő, mikor a termények jövedelme folytán a fizetési határidők inkább az időszakra állíthatnak meg, — de a tél által megkövetelt szükséglet folytán is a kézműveknek nagyobb kelendőse van, — mindazonáltal minthogy némi kereset az ipar után minden időszakban, minden iparnak pedig a maga munkájának szükség szerű időszakában van, — kellő tapintattal részben ezektől bizonyos adórészlet bevárható.

Nyárban az adóbehajtás főképp a napszámos osztálynál volna alkalmazandó, a mikor szép és biztos jövedelmük van.

Ez az osztály, melynél az államnak sok adója elvész, minthogy tartozkodásuk nem állandó, — más felől pedig rendszeren, mint vagyontalan egyének szerepelnek, — s a hátrálékok azoknál előbb utóbb behajthatatlanná válnak, — s leszámítás alá kerülnek. —

Tavasszal és nyárban kell tőlük azt bekövetelni, midőn rosz szokásuk folytán a szerzett munkabérrel nem igen takarékoskodnak. — Illő tehát hogy abból legalább az állam kapja meg a magáét. —

Mind e példákat azért hoztuk fel, hogy azokkal kimutassuk, miszerint minden osztálynak van bizonyos időszaka, mikor keresetmódja fizetés képesebbé teszi, ezeket kell szem előtt tartani, s akkor, míg egyfelől az állam jogos követeléséhez jut, a nép is inkább hozzá szokik a tapintatos hozzászoktatás által e mulasztatlan kötelezettségének teljesítéséhez. —

H i r e k.

— Az „Ellenőr“ lapunk felszólalása folytán a vidéki lapokról a következőket írja: „Az erdélyi vegyes tartalmu lapoknak ijedelme van. Hír szerint a királyi ügyész nem fogja tovább tűrni, hogy a vidéken cautio nélkül megjelenő lapok politikát üzennek. Csak hogy az a vidéki lapok politikája minden egyéb csak nem politika. Egyszerű hiranyag mindössze, a mit e körből feldolgoznak; mert az, hogy „Viddint bombázzák“, „Ardahán elesett“, épen csak olyan hír, mint az, hogy „a bájos Etelkét eljegyezte a déli Elemér“, vagy, hogy „Jánó leesett a toronyból.“ No míg csak ilyen politikát üzenek s nem avatkoznak politikai elvek vitatásába és politikai tények bírálatába, azt hisszük, nyugton alhatnak a vegyes tartalmu lapok a királyi ügyesség felől.“ Erre csak azt jegyezzük meg, hogy a vidéki vegyes tartalmu lapok a törvényes téren mozogván, ezen törvényes térről pedig ép oly fogalommal bírván, mind bárki más, ijedelem őket koránt sem szállta meg. Felszólalásunk nem az ijedelem miatt, hanem a „tisztesség“ érdekében történt, midőn láttuk, hogy a nagyobb lapok már az ügyesség figyelmét hívják fel az aprókra, ismeretlen, de hihetőleg fontos indokoknál fogva.

— Feltámadt a halott! A csodák még nem szüntek meg, kísértik az embert máig is. Kifogtak egy Mrávesák félélt az Aranyosbólt; kitették a partra száradni; dörgölték egy ideig, — ott hagyták aztán és mentek, hogy segítséget hozzanak a további intézke-

désre. Mikor vissza jöttek Mrávesák nem volt a helyén — feltámadt és utra kelt; mondák többen, hogy láttak egy oly forma egyént a felvinezi uton. —

— Tüzoltóink nem is májálisa, nem is juniálisa, hanem juliálisa igen fényesnek ígérkezik. Kolozsvárról és N.-Egyedről érkező vendégek pompával fogadtatnak a határon; a táncz hely a legnagyobb esinnal és kényelemmel rendeztetik be; a vendégek tisztelére banquet lesz. — Figyelmeztetésünk csak az, ki-ki iparkodjék tancz- és banquet a jegyéhez minél előbb hozzá jutni, nehogy baj legyen a végén. Egy-letünk különben is minden hazafias támogatást megérdemmel. Csak fizessünk.

— A . . . i egyházközség elöljárójához azon hivatalos rendelet érkezett, hogy a „faiskolát“ mulhatatlanul állítsák be. A gondnok azonnal gyűlést tartott, s előadván a rendelést, komoly megfontolás után, a gyűlésben ezen határozat hozatott: Irassék meg a tkts. tisztségnek, hogy nekünk újonnan épített, s még tökéletesen be sem végzett „k ő“ iskolánk lévén, nem tudjuk felfogni, miért kellésék még faiskolát is beállítani.

— Sasné! kiált be a kisbíró egy özvegyhez, a ked fia is iskola kötele s. Az én fiam nem „köteles“ hanem „csizmadia inas“ volt a válasz.

— A kolosmonostori m. kir. gazdasági tanintézetnél a bejelentési határidő nem szeptember 30-ra, mint említettük, hanem július 20-ra van kitűzve. Vegyék ezt tudomásul a pályázni ohajtók.

— Veszett farkas. Ugy látszik, hogy a medvékből és farkasokból ki nem fogunk Fügeden történt, hogy egy veszett farkas több szarvasmarhát megtámadott s közülök néhányat összemarcangolt. A pásztornak sikerült a veszett állatot agyon verni. A folyó hó 17-én megtartott közigazgatási vizsgálat a farkas vesztségét constatálta, minek következtében egy megmárt és még megmaradt szarvasmarhát leagyalta.

— A kinstári méntelepet nagy kár érte, egy drága es gyönyörű mén „Scipio“, mely itt Tordán volt, lábát törte, — s minthogy gyógyíthatatlannak találták — föbelőtték. —

— A selmeczi erdész akadémia három tanára s 15 növendéke vasárnap u. m. f. június hó 24-én városunkba jön, — erdélyi körútjukban. — Céljuk a k. kinstárnak itteni faüzletét, mintegy elemi tanulmányuk gyakorlati példájaként megtekinteni. — Itt mulatásuk alatt megszemlélik a helybeli sóbányákat és tordahasadékat is. — Ugy értesültünk, hogy városunk derék polgármestere intézkedett, miszerint vendégszeretőleg fogadtassanak, — magán házaknál lesznek beszállásolva, s a város vendégszeretetének bizonyonnan más jelét is adandja. — A vezető tanárok között van városunk szülőtte, selmeczi akadémiai tanár Fekete Lajos is, ki jeles szakmunkái által közeliismerésben részesül.

— A torda-aranyosmegyei néptanító egyesület megalakul. Az 1868-ki 38-ik tezik tiszán megrendeli, hogy minden tankerületet tanítói egyesület alakítsanak. Az alakuló gyűlés július 15-re van tervezve. Ideje volna oly sok év után e hiányt is kipótolni.

— Kisdudóvódnak ügye új stádiumba lépett. Egy képesített óvónő jelentkezett, hogy az óvodát azonnal megnyitja, ha részére havonként 60 fr. biztosítatik. Mint tudjuk előnyös feltétele illetékes helyen elfogadtatott, s ha az óvó la beállítatik, az óvóegyetnek lesz ideje megalakulni, szervezkedni, hogy aztán az intézet vezetését kezébe vegye. Minél hamarabb, annál jobb, mert nálunk az óvoda életszükség.

— Heltman Lajos, lutheránus lelkész, tudatja, hogy július 1-től kezdve nejjével együtt magán órákat kész adni a németnyelv-, és zenéből (zongora, hegedű és ének); a neje női kézi munkákat is tanít. Együttal megemlítjük azt is, hogy a lutherana felekezeti iskola szeptember 1-én megnyílik, a beiratások augusztus 20-tól a hó végéig történnek. Mindezek iránt bővebb felvilágosítást nyerhetni fennebb nevezett lelkész urnál vagy utazában. Ajánljuk a közönség figyelmébe.

— Kiszokott Tordáról is egy Csuirileán János nevű egyén Romániába, azonban tétének semmiféle politikai indoka nem volt. Családját, mely jelenleg is Tordán van nem tudta eltartani s gondolta, hogy Romániában, ilyen zavaros idővel, majd csak jobban boldogul s családját onnan inkább támogathatja. A mi magát a szökevényét illeti a topánfalvi havasok között sok ideig apró kereskedést üzött; a szababság harcz alatt aféle kisebb vezér volt, a miért a muszkától kapott is egy nagyobb ezüst érdemjelét, a némettől pedig valami kereszttel díszített fel. Mindkét monétát magavál vitte s miután utlevele csak Magyarországra szolt a határig ment, ott leült a határszélre túlról elfogták, a midőn aztán kivette oldalzsebéből a muszka és német érdemjelét s ez által magát iga-

zolta; a dolgot Csuirileán legalább így kárkulálta ki, s hogy e kárkulusz neki sikerült mutatja az, hogy róla több hír már nem kering.

— A fennebbi hírrel kapcsolatban megemlítjük azt is, hogy — mit bennünket értesítnek — a N.-Szeben környékén lévő Szelistye, Resinár stb. román községekből a románok tömegesen mennek ki Romániába. Ennek sines azonban semmiféle polikaindoka, a kivándorlók gondolják, hogy ott igen sok pénzre tehetnek szert, miután az egész ország feyben állván, a napszámosra nagy szükség lesz. Számításukban azonban, mint Bukarestből értesülünk, csaladkozniak, mert az idegenek iránt nagy a bizalmatlanok, sőt az a kellemetlenségük van, hogy vagy visszatolonczoltatnak, vagy rendőri felügyelet alá vétetnek vagy föbe lövetnek.

— Lapunk szétküldéséért panaszt vettünk, legközelebbiről Erzsébetvárosról, egy t. előfizetőink részéről, ugyanis mult szombati, június 16-iki számunkat három nappal kapta meg annak megjelenése után, holott másnap reggel, u. m. vasárnap már kézhöz kellett volna kapnia. — Reámutathatunk egyenesen a bajra. Kiadóhivatalunk a lapot, megjelenése napján azonnal, lehetőleg még reggel postára teszi, a helybeli postahivatal, biztos tudomásunk szerint szintén azonnal továbbítja, — de a gyéresi posta ez a kő, melyben a közlekedés, correspondia fennakad. A postamester úr gyakran szokott álmos lenni, az álom pedig édesebb, mint a fizetett köteletség teljesítése. Mint tudjuk a közigazgatási bizottságnál lépések tétetek ez álmos úr elmozdítása iránt, s bizonyosan mi is meg teszünk, lapunk érdekében mindent, hogy másnak hibája miatt, ne kelljen nekünk szenvedni.

— Necrolog. Tordai Mártonfi János, a távollevő rokonok és ismerősökkel tudatja, hogy szeretett neje: Babos Róza, virágzó élete 20-ik és házasságuk 4-ik évében, folyó 1877 május hó 20-án tüdővészben elhalálozott, — két árva hagyván hátra: Jánost és Ilont. — Nyugodjék békében!

— A helybeli unit. középtanodában, az 1877-ik iskolai év 2-ik felében tartandó kövizsgálat rendje jun. 24-én. d. u. 4 órakor műének és testgyakorlatból, jun. 27-én 7—8 óráig, Erkölcstan III. IV. V-ik gymn. oszt. 8—9 óráig Romai régiség V-ik gymn. oszt. 9—11 óráig, Magyar nyelv 4 elemi, I-ső II-ik gymn. oszt. 11—12 Vallás 4 elm. I-ső II-ik gymn. oszt. 2—3 óráig, Görög nyelv IV. és V-ik gymn. oszt. 3—4 óráig, Német nyelv I. és II. gymn. oszt. 4—6 óráig, Számtan 4-ik elm. I. II. gymn. oszt. 6—8 óráig, Német nyelv III. IV. és V. gymn. oszt. június 28-án. 7—9 óráig. Latin nyelv III. IV. és V. gymn. oszt. 9—11 óráig Latin nyelv I. és II-ik gymn. oszt. 11—12 óráig Német nyelv 4-ik elm. oszt. Vallásos, ének az egésznek. 2—3 óráig Földrajz III. IV. és V. gymn. oszt. 3—5 óráig Földrajz 4-ik elm. I. II. gymn. oszt. 5—8 óráig 1-ső, 2-ik és 3-ik elm. oszt. minden tantárgyaikból. június 29-én, 7—9 Számtan III. IV. és V. gymn. oszt. 9—10 óráig Ékes szollástan III. IV. és V. gymn. oszt. 10—11 óráig Természettan 4 elm. I. II. gymn. oszt. 11—12 óráig Természettan III. IV. és V. gymn. oszt. 2—6 óráig Az érdem sorozat kidolgozása. június 30-án. 10—11 óráig Az érdem sorozat felolvasása és a jutalmak kiosztása.

CSARNOK.

A férfi sziv.

Beszély, írta N. F.

(Folytatás.)

Horbert hátraveté magát karos székében, s többet nem ügyelt sem az előadásra, sem a közönségre.

Én szemle alá vettem a páholyokat, — hátha valami megakadna szemem. Végre észrevétem, hogy a fejek és lársővek mind egy első rangu páholy elé vannak fordulva.

Egy nő ült abban elől, — az ajtónál pedig fesszesen állott valamely férfi alak, — bizonyosan szolgálhatott. —

Sok látogató nyitott a páholyba, — jöttek — mentek, de a hölgy nagyon hidegnek látszék. — Valószínűleg elérte az élet gyönyörének tetőpontját, nem esodálkozott, nem örvendett semminek, mint azok tesznek, kik ez érzelmek tárgyaihoz bajosan juthatnak. —

Hanyagul leboacsátja hermelinnel gazdagon prémezett égszínkék bársony palástját vállairól, — úgy hogy gyönyörű alakja láthatóvá lesz. — Finom alaku kiesiny szája és orra van, areza tőjásdad szemei kékek.

Dúsgázdag szöke hajfonata koronát képezett fején, s kigyózáva érinté fehér nyakát — Csipkés öltönye alatt kerekded vállai látszóttak. — Nyaka körül turquoisak fonodott, melyet elől egy brilláns foglalt öszsze. — Ugyaníyen volt bajában is, valamint a gyönyörű karokon lévő kék karpereczeken is.

Olyan volt e nő, — mintha egy törékeny virágot arany és drágaságok keretébe foglalnának, — de a mely keret méltán megilleti. —

Megszollítám Herbertet:

„Nézzem szembe, megérdemli megnézni ki amott ül.“ —

A hölgy épen hátra fordítá fejét, — beszélgetett egy urral, a ki karosszéke megett állott. Herbert oda nézett látesővével, a mely kezében reszketni kezdett. Arca kigyúlt és nagyon felindultnak látszék. —

A nő egyszerre félénk pillantott. Herbert kijéte kezéből a látesövet, — s tompa hangon mondá: „Ebersberg Ida grófnő.“

„Mi, hogy oly váratlanul megtaláltam volna unokahugomat!“ kiálték fel örömteljesen, — „menjünk azonnal által s mutasson be.“

„Boesánat — nem tehetem, le kell mondanom a viszontlátásról.“

„Akkor várak holnapig, s írásban fogom értesíteni, mert magam magamat csak nem mutathatom

be. Egyébiránt nem értem, hogy miért kellene Idát kerülni.“

Herbert hallgatott — rossz kedvű volt. Hátra húzódott karosszékével, s folytonosan a szembe lévő páholyra nézett, — de láteső nélkül, — pedig rövidlátó volt, s bizonytalán semmit sem látott. —

Igy ült az előadás végéig, melyre általában nem ügyelt, — nekem azonban a szemben lévő páholy nagy idő töltést szerzett, melyben folytonosan látogatók voltak. —

Végre legördült a függöny, azon férfi, ki a páholy ajtajánál mint egy ór állott, eltávozott Ida mellett egy kövér ur ült, élénk arczszínnel, a sangroi herezeg, — a kék köpenyt a hölgynek vállára tevés karját nyujtá neki.

Ekkor Herbert felugrott székéről. —

Az előesernokban összetalálkoztunk Idával és kísérelőjével. — A grófnő hidegen pillantott Herbertre, — lehet nem ismerte fel, — talán rég látták egymást, — s eltávozott. (Folyt. köv.)

Közgazdaság.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről 1. jun. 22-én
5% Metaliques 60.10. — 5% Nemzeti kölesön 65.55.
1860-iki államkölesön 71.70. — Bankrészvények 110.50.
Hitelrészvények 778. — London 138.91. — Urbéri kötvények: Magyarországi 12.75 Temesvári 73. — Erdélyi 72. — Horvát-szlav. 71.75 — Ezüst 111.55. Cs. kir. arany 5.99. — Napoleond'or 10.14

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: Volz B.

Mattoni-féle
**BUDAI KIRÁLY-
KESERÜVIZ**
MATTONI és WILLE, BUDAPESTEN
budai keserűsforrásoknak tulajdonosa.

H I R D E T É S E K.

Táncztanítási jelentés!

Alólírott tisztelettel tudatom a nagyérdemű közönséget, miszerént a két havi iskolai szünet alatt a táncztanítást megkezdem, tisztelettel fölkérem a t. szülőket, kik nálam gyermekeiket taníttatni ohajtják ugyszinté mindkét nembeli ifjakat kik tanulni szándékoznak: sziveskedjenek nálam július 1-sőig magokat beiratatni.

Lakásom t. Barla József ur házában, táncztanítási helyiségem özv. t. Medgyesi Antalné házában leend

tisztelettel

Holländer József,

táncztanító.

Fontos Hirdetés!

A gyomor és altesti bajokban, valamint hideglelés ellen legbiztosabb hatásának ismert

Dr. Kiesow-féle Élet-essentia

valódiilag egyedül Matherny Emilnél Gy.-Fehérvárrt kapható.

(16 13, 20)

SÜRGER MÁTYÁS

órák, Tordán.

Mindennemű fali és zsebórákat kijavítás végett elvállal s a pontos járásról egy évi felelősséget nyujt.

A városi, valamint a vidéki n. érdemű közönség figyelmébe ajánlja magát.

Lakása piacztér, a „Haladás“ cz. lap kiadó hivatalával átellenben.

Figyelemreméltó

idegbajok- és nehézkorban szeavevőknek

Legújabbban feltalált gyógymód

Számtalan haláratot

mutathat fel sikeres gyógyításról

Sylvius Boas

Specialista idegbajokban

Ertekezhetni reggel 8 óráig este 8 óráig

BERLIN SW.

Friedrichstrasse 22.

Levélbeli megkeresésre is.

[15—17, 102]

SYLVIVS BOAS urnak

Berlin Friedrichstrasse 22, I.

Kérem megküldését Auxilium orientisének

Sondernohe posta állomás Oberdachstetten,

Bajorban 1875 május 3-án

Dorchs, plébános

Sondernohe május 27-én 1875

Tekintetes ur!

Vonatkozva május 5-ről keltetett becses sorára, melyek mellett egy községben 10 éves beteg leányka részére Auxilium orientisét megküldötte batorkodom a szülők felhívására folytatni tudatni, hogy ők a gyermekekénél javultat vették észre.

A gyöngye testalkotásu gyermek betegségeinek állapota különös természetű, több hetek előtt görcsösként; melyek naponta 7—8-szor ismétlődtek kezdőlt meg, mikor is érzékeny fájdalmat érzett a gyomor körül annyira, hogy hirtelen ugrott fel olyankor az ágyban szerének használatára őta e jelenség megváltozott s a görcsök csak 1—2-szer újulnak meg. A fájdalom még igen heves s minden tagjában érzi. Eviánya alig van és szellemi tevétsége is korlátolt.

Néve Kremer Barbara.

Ezen rossz állapotánál a betegségnek kiutatós volna, ha némi szabályokat küldene.

tisztelettel

Dorsch Ödön plébános.

Sondernohe Junius 30-án 1875.

A görcsök elmúltak s csak akkor fordulnak elő, ha közönséges ételt eszik. Szert s thóját kedveli. Fijálatmat most csak terében érez, mer állani sem képes. Mindig szomjas és a vízét szereti. Szere háján fájda mat érez. Betegsége óta 10 évvel erősebb gondolkodásunak látszik.

Dorsch.

Sondernohe szept. 26-án 1875.

Örömmel értesíthetem, hogy pátiensünk Kremer Borádra 24 nap óta a legjobb egészségnek örövend. A betegség tünetének híre sincs már s a hónapok óta dnyhoz szegzett leányka, ki járni nem volt képes most ugrrl tánczol. Eviánya megjött és virító kinézésű. A szülők ennélfogva általában haláljüket jelentik önnök sat. sat.

Dorsch Ödön plébános